

Filosofian (opetus suomeksi) valintakoe

Ennakkomateriaalit

Valintakokeessa sinulta edellytetään, että olet saavuttanut lukion filosofian pakollisen kurssin F11 Johdatus filosofiseen ajatteluun tavoitteet. Kurssin tavoitteet ja keskeiset sisällöt on määritelty Opetushallituksen määräyksessä 60/011/2015 "Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015". Valintakokeessa ei ennakkomateriaalia.

Ohjeet

- Valintakoe koostuu kahdesta osasta.
 - Osan 1 tehtävä 1 on monivalintatehtävä ja siihen vastataan käyttäen AMK-valintakoejärjestelmää.
 - Osan 1 tehtävä 2 sekä osa 2 ovat kirjoittamista vaativia tehtäviä. Et voi tulla valituksi vastaamalla pelkästään tämän koetiedoston tehtäviin (tehtävät 2–4).
- Kirjoita vastauksesi tehtäviin 2–4 erilliseen vastausdokumenttiin. Lataa vastausdokumentti valintakokeen ohjesivulta, jolta latsit myös tämän koedokumentin.
- Kirjoita vastauksesi suomeksi tai ruotsiksi. Muilla kielillä kirjoitettuja vastauksia ei huomioida arvostelussa.
- Vastaa tehtäviin aineiston mukaisesti. Ole huolellinen, että vastaat kuhunkin tehtävään oikean aineiston perusteella.
- Arvioinnissa kiinnitetään huomiota asiakokonaisuuksien hahmottamiseen, käsitteelliseen täsmällisyyteen, kielellisen ilmaisun selkeyteen ja kykyyn tarkastella alan keskeisiä kysymyksiä. Kirjoita esseevastaukset selkeästi käyttäen oikeakielisiä kokonaisia virkkeitä, ei luetelmaviivoja. Vastauksen selkeys ja oikeakielisyys otetaan huomioon arvioinnissa.

Pisteyttäminen

Valintakoe pisteytetään asteikolla 0–100.

Osa	Voit saada	Sinut voidaan valita vain, jos saat
1	0–50 pistettä	vähintään 25 pistettä
2	0–50 pistettä	vähintään 25 pistettä
yhteensä	0–100 pistettä	

Sekä osa 1 että osa 2 perustuvat kokeessa jaettavaan aineistoon.

Osan 2 vastaukset arvostellaan vain niiltä, jotka ovat läpäisseet hyväksytysti osan 1 ja ovat 40 parhaan joukossa.

OSA 1 (0–50 pistettä)

Tehtävä 1. Tehtävä 1 on monivalintatehtävä, johon vastaat AMK-valintakoejärjestelmässä. Lue tarkemmat ohjeet [kokeen verkkosivulta](#). (0–24 pistettä)

Tehtävä 2. Aineisto 1 (s. 3–4) käsittelee Peter Singerin näkemystä olioiden moraalisen aseman määrittämisestä. Rakenna omin samoin (eli rekonstruoi) Singerin argumentti sille, miksi juuri tuntoisuudella on erityisasema moraalisen aseman määrittämisessä. (0–26 pistettä)

Vastaus saa olla enintään 250 sanaa.

OSA 2 (0–50 pistettä)

Tehtävä 3. Aineiston 2 (s. 4–5) lopussa Harry Frankfurt toteaa, että kyky reflektoidaan itsensä arviointiin ilmenee toisen asteen halujen muodostamisena. Pohdi lyhyesti mitä Frankfurt tarkoittaa reflektiolla. Miksei kyky muodostaa ensimmäisen asteen haluja yksin riitä toisen asteen halujen muodostamiseen? (0–20 pistettä)

Vastaus saa olla enintään 250 sanaa.

Tehtävä 4. Aineisto 2 (s. 4–5) on katkelma Frankfurtin artikkelista *”Freedom of the will and the concept of a person”*. Artikkelin myöhemmässä jaksossa (ei osa aineistoa) Frankfurt kuvailee kahta huumeaddiktia. Siinä missä yhdellä addikteista on vain ensimmäisen asteen haluja, toisella addiktilla on myös toisen asteen haluja. Pohdi tämän esimerkin valossa, mitä moraalista merkitystä toisen asteen haluilla voi olla. Moraalisen vastuun näkökulman lisäksi ota vastauksessasi huomioon myös kysymys moraalisen asemasta, kuten Singer sen muotoilee. (0–30 pistettä)

Vastaus saa olla enintään 350 sanaa.

Aineisto-osio

Tekijänoikeudellisista syistä tekstejä ei saa levittää eteenpäin.

Aineisto 1

Katkelma Peter Singerin artikkelista "All Animals are equal." Julkaistu lehdessä *Philosophic Exchange* 1974, 5, s. 103–116.

Teksti on poistettu tekijänoikeussyistä

Aineisto 2

Katkelma Harry Frankfurtin artikkelista "Freedom of the will and the concept of a person." Julkaistu lehdessä *Journal of Philosophy* 1971, 68, s.5–20.

Teksti on poistettu tekijänoikeussyistä

Filosofian (opetus suomeksi) valintakoe, Osa 1, tehtävä 1

Valintakoe koostuu kahdesta osasta. Osan 1 tehtävä 1 on monivalintatehtävä ja siihen vastataan käyttäen tätä koejärjestelmää. Osan 1 tehtävä 2 sekä osa 2 ovat kirjoittamista vaativia tehtäviä. Niihin vastaaminen tapahtuu Helsingin yliopiston verkkosivuilla julkaistujen ohjeiden mukaisesti: [ohje](#)

Et voi tulla valituksi vastaamalla pelkästään tässä järjestelmässä toteutettavaan monivalintatehtävään.

OSA 1, tehtävä 1 (0–24 pistettä)

Vastaa kysymyksiin tarkasti aineistoihin 1 ja 2 perustuen. Aineistot on julkaistu Helsingin yliopiston verkkosivuilla klo 9.00: [Aineistot](#)

Ole huolellinen, että vastaat kuhunkin tehtävään oikean aineiston perusteella.

Jokaiseen monivalintakysymykseen on vain yksi oikea vastaus. Jos et halua vastata kysymykseen, tee merkintä kohtaan ”ei vastausta”.

Jokaisesta oikeasta vastauksesta annetaan kaksi pistettä (+2 piste) ja jokaisesta väärästä vastauksesta vähennetään yksi piste (-1 piste). Mikäli teet merkinnän kohtaan ”ei vastausta”, kysymyksestä ei anneta eikä vähennetä pistettä (0 pistettä). Mikäli et tee merkintää mihinkään kohtaan, kysymyksestä ei anneta eikä vähennetä pistettä (0 pistettä). Voit saada yhteensä 0–24 pistettä.

1.1) Mikä seuraavista väitteistä ei Singerin tekstin perusteella seuraa siitä, että olio kykenee kärsimykseen?

1. Tuolla oliolla on intressejä.
2. Muilla on moraalinen velvollisuus ottaa sen intressit yhtäläisesti huomioon muiden samanlaisten intressien kanssa.
3. Olio on moraalisesti vastuussa toiminnastaan.

1.2) Mikä seuraavista intressien tasa-arvoisen huomioimisen periaatetta koskevista väittämistä pitää paikkansa?

1. Sidgwickin mukaan yksilöiden väliset erot voivat vaikuttaa niiden intressien painoarvoon.
2. Vastoin Benthamin alkuperäistä tulkintaa, Singerin mukaan periaate pätee myös ihmislajin ulkopuolella.
3. Toiminnan kohteiden ominaisuudet voivat vaikuttaa siihen, millaisia tekoja periaatteesta kulloinkin tulisi seurata.

1.3) Mikä seuraavista on aina lajismia?

1. Se että antaa olion biologisen lajijäsenyyden sinänsä vaikuttaa sen intressien moraaliseen asemaan.
2. Se että valitsee omaan lajiinsa kuuluvan yksilön edun toiseen lajiin kuuluvan yksilön edun sijaan.
3. Se että antaa eri painoarvon olioille aiheutuville seurauksille perustuen eroihin niiden olioiden ominaisuuksissa.

1.4) Singerin mukaan

1. täysikasvuinen hevonen tai koira on rationaalisempi ja kommunikaatiokykyisempi eläin kuin päivän, viikon tai jopa kuukauden ikäinen ihmislapsi.
2. oliolla ei voi olla intressejä mikäli se ei ole tuntoinen.
3. tuntoisuus on mm. korkeamman matematiikan taidon edellytys.

1.5) Singerin kannan perusteella

1. hiiren kärsimys ei voisi olla moraalisesti merkityksellistä, jos hiiri ei olisi toimija.
2. kärsimyksen tuottaminen on aina väärin.
3. olion rationaalisuus olisi mielivaltainen kriteeri sen määrittämiseen, millaisten olioiden intressit tulee ottaa tasa-arvoisesti huomioon.

1.6) Frankfurtin mielestä Strawsonin esittämä henkilön käsite

1. on haitallinen, koska se sulkee ulos materiaaliset ominaisuudet.
2. on epätarkka, mutta täysin harmiton.
3. soveltuu ihmisten lisäksi muiden eläinlajien yksilöihin.

1.7) Frankfurtin mukaan

1. kaikki ihmiset ovat henkilöitä.
2. Strawson on epäonnistunut henkilön käsitteen määrittelemisessä.
3. kaikki henkilöt ovat ihmisiä.

1.8) Frankfurtin mukaan

1. vain henkilöillä on haluja.
2. vain henkilöt tekevät valintoja.
3. vain henkilöillä on toisen asteen haluja.

1.9) Frankfurtin mukaan toisen asteen halut

1. koskevat haluja.
2. ovat ihmisten erityispiirre.
3. ovat edellytys kyvylle tehdä valintoja.

1.10) Frankfurtin mukaan henkilön käsitteestä seuraa, että

1. henkilöillä on kyky haluta muuttaa omia halujaan.
2. joiltakin ihmisiltä puuttuu kyky haluta muuttaa omia halujaan.
3. kyky haluta muuttaa omia halujaan kuuluu kaikille ihmisille.

1.11) Eroista huolimatta Frankfurt ja Strawson

1. puolustavat samaa henkilön käsitettä.
2. erottavat henkilön käsitteen ihmisen käsitteestä.
3. määrittelevät henkilön käsitteen tahdon rakenteen avulla.

1.12) Singerin ja Frankfurtin teksteistä yhdessä seuraa, että

1. vain henkilöillä voi olla intressejä.
2. myös tekoälylle – sikäli kuin se on vähintään yhtä rationaalinen kuin ihminen – tulee antaa tasaveroinen moraalinen asema.
3. on käsitteellisesti mahdollista, että voisi olla ihmisiä, jotka eivät ole henkilöitä eivätkä moraalisesti merkityksellisiä olentoja.

Arviointiperusteet

Osa 1, tehtävä 1 (0–24 pistettä)

1.1) Oikea vastaus: 3

Aineistossa 1 käsitellään kysymystä moraalisesta asemasta ja tasa-arvon periaatteen sovellusalasta. Siitä että olio kykenee kärsimykseen, ja sillä näin ollen on intressejä, ei seuraa, että tuo olio olisi moraalisesti vastuussa toiminnastaan. Aineiston pohjalta kohdat 1 ja 2 taas selvästi seuraavat siitä, että olio kykenee kärsimykseen.

1.2) Oikea vastaus: 3 (ks. aineiston 1 kappale 2)

Kohta 1 on epätosi aineiston kappaleen 1 perusteella: ”Myöhemmin toinen utilitaristi Henry Sidgwick ilmaisi ajatuksen seuraavasti: ”Minkään yksilön hyvä ei ole universumin näkökulmasta sen tärkeämpi kuin toisenkaan”.

Kohta 2 on myös epätosi. Singerin mukaan Bentham nimenomaan ymmärsi tasa-arvon periaatteen pätevän myös ihmislajin ulkopuolella (kappale 3).

1.3) Oikea vastaus: 1

Aineiston kappaleissa 2 ja 7 Singer luonnehtii lajismien käsitteen merkitystä rasismiin ja sukupuoliseen syrjintään perustuvan analogian avulla. Singerin antaman tasa-arvoperiaatteen tulkinnan valossa biologinen lajijäsenyys on mielivaltainen kriteeri olion intressien huomioimiselle. Tämä on lajismien ongelma. Näin ollen kohdassa 1 esitetty väite on tosi.

Väite 2 on epätosi. Aineiston 1 viimeisen kappaleen perusteella oman lajin jäsenen edun valitseminen ei aina ole lajismia. Se on lajismia ainoastaan silloin kun valitaan omaan lajiin kuuluvan yksilön intressille suurempi painoarvon tuon yksilön lajijäsenyyden perusteella tai valitaan oman lajin edustajan intressi toisen lajin jäsenen suuremman intressin yli.

Väite 3 on epätosi. Tasa-arvon periaate koskee intressien tasa-arvoa. Kohdassa 3 taas puhutaan olioille aiheutuvista *seurauksista*. Tähän Singer ei tekstissä ota kantaa muuten kuin kappaleessa 2, jossa hän mainitsee että ”se, mitä periaate vaatii median tekemän, voi hyvinkin vaihdella sen mukaan millaisia ominaisuuksia niillä on, joihin toimintamme vaikuttaa.” Seurausten huomioiminen sen perusteella millaisia ominaisuuksia oliolla on ei siis tekstin mukaan välttämättä ole lajismia.

1.4) Oikea vastaus: 2

Aineiston kappaleessa 6 Singer toteaa: ”*Kyky kärsiä ja nauttia on ennakkoehto sille, että oliolla voi ylipäättään olla intressejä*”.

Kohdan 1 väite taas ei ole Singerin vaan Benthamin tekemä, eikä Singer aineistossa esitä kohdan 3 mukaista väitettä.

1.5) Oikea vastaus: 3

Kappaleessa 6 Singer toteaa: ”*Siksi kyky kärsiä tai kokea mielihyvää tai onnea on ainoa puolustettavissa oleva rajanveto intressien huomioimiselle. Rajan vetäminen esimerkiksi älykkyyden tai rationaalisuuden perusteella olisi mielivaltaista*”. Kohdan 3 väite seuraa tästä.

Kohdan 1 väite ei ole Singerin kannan seuraus, sillä moraalinen asema seuraa tekstin mukaan tuntoisuudesta (joka ei edellytä toimijuutta). Kohta 2 ei myöskään seuraa aineiston perusteella Singerin kannasta.

1.6) Oikea vastaus: 3

Frankfurt toteaa katkelman ensimmäisessä kappaleessa, että Strawsonin esittämä henkilön käsite viittaa oliotyyppeihin, johon ihmisten lisäksi kuuluu yksiöitä myös muista eläinlajeista. Tämä henkilön käsite ei sulje ulos materiaalisia ominaisuuksia, vaan päinvastoin edellyttää niitä. Käsitteen epätarkkuus ei Frankfurtin mielestä ole täysin harmitonta, sillä se altistaa meidät jättämään huomiotta henkilöyteen tarkemmin määriteltynä liittyviä filosofisia kysymyksiä.

1.7) Oikea vastaus: 2

Frankfurt esittää oman määritelmänsä henkilön käsitteelle, koska katsoo Strawsonin määritelmän olevan liian laaja rajatakseen juuri niiden olioiden luokan, jotka ovat henkilöitä. Neljännen kappaleen alussa Frankfurt selventää, että henkilön käsite ei ole lajikohtainen.

1.8) Oikea vastaus: 3

Katkelman kahdessa viimeisessä kappaleessa Frankfurt määrittää henkilön käsitteen tahdon rakenteen avulla siten, että vain henkilöillä on toisen asteen haluja. Samassa yhteydessä Frankfurt toteaa, että myös eläimillä, jotka selvästikään eivät ole henkilöitä, on haluja sekä kyky tehdä valintoja.

1.9) Oikea vastaus: 1

Kuten edellä todettiin, toisen asteen halut ovat henkilöiden erityispiirre, mutta henkilön käsite ei ole lajikohtainen. Samoin todettiin, että myös sellaisilla olioilla, jotka eivät ole henkilöitä, on kyky tehdä valintoja, joten henkilöyden erityispiirre ei voi olla edellytys tälle kyvylle. Katkelman viimeisessä kappaleessa Frankfurt määrittelee toisen asteen halut haluiksi, jotka koskevat haluja.

1.10) Oikea vastaus: 1

Koska Frankfurtin esittämä henkilön käsite ei ole lajikohtainen, siitä ei käsitteellisesti seuraa mitään, mikä koskisi ihmisiä ihmisinä. Voi olla, että joiltakin ihmisiltä puuttuu kyky muuttaa omia halujaan. Samoin voi olla, että kyky haluta muuttaa omia halujaan kuuluu kaikille ihmisille. Kummassakaan tapauksessa emme kuitenkaan voi tietää pelkästään henkilön käsitteen perusteella, onko väitelause tosi. Sen sijaan kyky muodostaa toisen asteen haluja on henkilöyden erityispiirre. Koska toisen asteen halut koskevat omia ensimmäisen asteen haluja, niitä muodostamalla henkilöillä on kyky haluta muuttaa omia halujaan.

1.11) Oikea vastaus: 2

Kuten edellä on tullut ilmi, Frankfurt ja Strawson määrittelevät henkilön käsitteen eri tavoin. Strawsonin määritelmä, jonka Frankfurt mainitsee katkelman ensimmäisessä kappaleessa, ei totea

mitään tahdosta tai sen rakenteesta. Sekä Strawsonin että Frankfurtin määritelmät kieltävät käsitteellisen yhteyden henkilöiden ja ihmisyyden välillä vaikkakin eri tavoin.

1.12) Oikea vastaus: 3

Aineiston 2 kappaleessa 4 Frankfurt toteaa: ”on myös käsitteellisesti mahdollista, että jotkin ihmislajin jäsenet eivät ole henkilöitä.” Singer kytkee moraalisesti merkityksellisen aseman tuntoisuuteen, ei ihmislajin jäsenyyteen. Näin aineisto 1 jättää auki käsitteellisen mahdollisuuden, että voisi olla olemassa ihmisiä, jotka (esim. sairauden seurauksena) eivät olisi tunteisia.

Kohta 1 ei seuraa aineistoista 1 ja 2. Henkilöys perustuu toisen asteen haluihin, joita intressit eivät edellytä.

Kohta 2 ei seuraa aineistoista. Ainoastaan mikäli tekoöly olisi tuntoinen, tulisi se Singerin kannan perusteella tasa-arvon periaatteen piiriin.

Yleinen huomautus esseetehtävien arvioinnista

Tehtävien tarkoituksena on mitata filosofisen tekstin lukemisen, ymmärtämisen ja analysoinnin taitoja, asiayhteyksien ymmärtämistä, sekä vastaajan kykyä tunnistaa, eritellä ja kehittää filosofisia argumentteja sekä ymmärtää esitettyjen näkemysten perusteluja. Vastaukset on arvosteltu kokonaisuuksina kiinnittäen huomiota asiasisällön ohella myös esitystavan selkeyteen ja johdonmukaisuuteen. Täysien pisteiden saaminen edellyttää johdonmukaista, selkeää ja taiten rakennettua filosofista esseettä. Ei-filosofiset tulkinnat, käsitteelliset virheellisyudet, epärelevantit tarkastelut tai huolimaton kieliasu vaikuttavat alentavasti arvosteluun.

Osa 1, tehtävä 2

Aineisto 1 (s. 3–4) käsittelee Peter Singerin näkemystä olioiden moraalisen aseman määrittämisestä. Rakenna omin samoin (eli rekonstruo) Singerin argumentti sille, miksi juuri tuntoisuudella on erityisasema moraalisen aseman määrittämisessä. (0–26 pistettä)

Käsitteellinen tarkkuus (yht. 5p)

Vastauksesta käy ilmi, että moraalisen aseman käsite on ymmärretty oikein (1p). Singerin argumentin aiheena ei siis ensisijaisesti ole esimerkiksi tekojen oikeutus tai moraalitoimijuuden pohdinta. Myös moraalisen tasa-arvon periaate tulee olla ymmärretty oikein intressien yhtäläisenä huomiointina (1p). Vastauksen tulee myös kuvailla nimenomaan käsitteellinen (eikä kausaalinen) yhteys kärsimyksen, tuntoisuuden ja intressin käsitteiden välillä (3p).

Singerin argumentin oikea jäsenitys (yhteensä 13p)

Vastaus osoittaa, että moraalisen tasa-arvon periaate muodostaa Singerin argumentin lähtökohdan (2p), mutta että periaate vaatii tarkentamista (2p): kuinka rajata se olioiden joukko, johon periaatetta tulee soveltaa? Vastaus käsittelee tasa-arvon periaatteen eri tulkintojen ongelmia ja sen tarkentamiseksi tarjottujen rajanvetokriteereiden mielivaltaisuuden ongelmaa (2p). Oleellista on selittää, mikä antaa juuri tuntoisuudelle erityisen roolin moraalisen aseman määrittämisessä: intressipuheen olioon soveltamisen mielekkyys edellyttää sen tuntoisuutta (3p). Kiitettävän/erinomaisen vastauksen tunnusmerkki on keskittyminen Singerin argumentin päättelyrakenteeseen ja sen täsmällinen kuvailu (max 4p). Irrelevantteihin seikkoihin keskittyminen tai virheet argumentin rekonstruktiossa vähentävät pisteitä.

(C) Vastauksen selkeys ja organisointi (yhteensä 8p)

Käytetty kieli on kieliopillisesti virheetöntä (1p), selkeää ja sujuvaa (3p). Tekstin vaikeaselkoisuus johtaa pisteiden vähentämiseen. Rakenteellisesti erinomaiselta vastaukselta (4p) edellytetään seuraavat piirteet: vastaus on johdonmukaisesti jäsenelty ja tarkoituksenmukainen tehtävänannon

(argumentin rekonstruktio) kannalta; vastaus on sopivan pitkä suhteessa käytössä olleeseen sanamäärään.

Osa 2, tehtävä 3

Käsitteellinen tarkkuus (yhteensä 6 p)

Vastaaja osoittaa ymmärtävänsä yksityiskohtaisesti Frankfurtin tekemän erottelun ensimmäisen ja toisen asteen halujen välillä. Vastauksessa huomioidaan, että erottelusta huolimatta molemmissa tapauksissa kyse on samanlaisesta *mielentilasta* nimittäin halusta (2 p). Lisäksi selitetään, miksi ensimmäisen ja toisen asteen haluilla on kuitenkin *välttämättä* eri kohteet (2 p). Toisen asteen halun kohde määritellään täsmällisesti haluiksi (2 p).

Argumentaatio (yhteensä 8 p)

Vastaaja selventää reflektion käsitettä kattavasti tavalla, joka tukee Frankfurtin katkelmassa esittämää näkemystä tahdon rakenteesta. Selitetään toisen asteen halujen asema reflektion *erityistapauksena*: reflektio ilmenee toisen asteen haluissa, mutta se ei rajoitu nimenoman haluihin vaan koskee *yleisesti* ajattelijan omia mielentiloja (2 p). Kuvataan reflektion rakenne *itsetietoisuutena* eli omaan ajatteluun kohdistuvana ajatteluna (2 p). Tältä pohjalta selitetään miksi kyky muodostaa ensimmäisen asteen halua ei riitä toisen asteen halujen muodostamiseen. Toisen asteen halut edellyttävät itsetietoisuuden reflektiivistä rakennetta (2 p). Ensimmäisen asteen halut eivät itsessään ole reflektiivisiä (2 p).

Kieli ja vastauksen rakenne (yhteensä 6 p)

Käytetty kieli on kieliopillisesti virheetöntä, selkeää ja sujuvaa (3 p). Tekstin vaikeaselkoisuus johtaa pisteiden vähentämiseen. Rakenteellisesti erinomaiselta vastaukselta (3 p) edellytetään seuraavat piirteet: vastaus on johdonmukaisesti jäsennelty; pohdinnan argumentatiivinen rakenne käy tekstistä selvästi ilmi; vastauksen osat muodostavat tiiviin ja keskinäisesti relevantin kokonaisuuden; vastaus on sopivan pitkä suhteessa käytössä olleeseen sanamäärään.

Osa 2, tehtävä 4

Käsitteellinen tarkkuus (yhteensä 6p)

Vastaaja osoittaa ymmärtävänsä käsitteet 'ensimmäisen asteen halu' ja 'toisen asteen halu' (2p). Moraalisen vastuun ja moraalisen aseman käsitteet on eroteltu toisistaan (2p). Tämän lisäksi kiitettävä tai erinomainen vastaus esittää kykyä hienovaraisiin käsitteellisiin erotteluihin (max 2p). Kirjoittaja on voinut esimerkiksi huomata, että toisen asteen halun olemassaolo ei vielä tarkoita sitä, että toisen asteen halut *ohjaisivat* ensimmäisen asteen halua (ts. kysymys niiden kausaalista roolista).

Argumentaatio ja pohdinta (yhteensä 16p)

Tehtävä edellyttää aineistossa esiintyvien käsitteiden soveltamista tehtävänannossa annettuun sovellusesimerkkiin (kaksi addiktia). Addiktien välisten moraalisen vastuun ja aseman erojen pohdinta lähtee liikkeelle addiktien mielten välisen eron täsmentämisestä aineistossa annettujen käsitteiden avulla (1. ja 2. asteen halut, reflektio, henkilön käsite) (2p).

Ensimmäisen ja toisen asteen halujen käsitteiden kytkeminen moraalisen vastuun teemaan (3p). Kolmen pisteen saaminen edellyttää, että kirjoittaja esittää selkeän näkemyksen siitä, kuinka eri asteisten halujen omistamisen voidaan ajatella liittyvän olion moraaliseen vastuuseen. Näkemystä voi kehittää monin tavoin, mutta Frankfurtin tekstin pohjalta luonteva vastaus voi esimerkiksi selittää, että toisen asteen halut ovat reflektiokyvyn ilmentymä, ja reflektiokyky mahdollistaa, että olio (tässä tapauksessa henkilö) kykenee tarkastelemaan omia halujaan. Hän kykenee haluun olla

tietylainen, haluan haluta tiettyjä asioita ja olla haluamatta toisia. Mikäli toisen asteen halut vaikuttavat ensimmäisten asteen haluihin, voidaan katsoa, että addiktilla olisi mahdollisuus toimia toisin. Joka tapauksessa kyky reflektoida omia haluja tuntuu moraalisen vastuun suhteen erottavan henkilön esimerkiksi puhtaasti ensimmäisen asteen halujaan seuraavasta eläimestä. Nimenomaan reflektiokyky, ei kyky päätöksiin tai rationaalisuuteen, on piirre, joka aineiston perusteella nousee keskeiseksi eroiksi kahden addiktin välillä.

Tehtävänannon loppuosa kehottaa pohtimaan kahden addiktin välistä eroa myös moraalisen aseman näkökulmasta, sikäli kun se esitetään aineistossa 1. Hyvässä vastauksessa huomataan, että Singerin näkökulmasta kahden addiktin moraalisen aseman välillä ei lähtökohtaisesti näyttäisi olevan eroa, sikäli kun molemmat addiktit ovat tuntoisia ja näin kykeneviä intressien muodostamiseen (3p).

Hyvä vastaus myös osoittaa kykyä käyttää annettua esimerkkiä käsitteellisten kysymysten tarkasteluun (2p) ja siinä esitetty pohdinta muodostaa johdonmukaisen argumentin (3p). Argumentin epäselvä rakenne, epäjohdonmukaisuudet ja selkeät päättelyvirheet johtavat pisteiden vähentämiseen. Kiitettävän/erinomaisen vastauksen tunnusmerkkejä (max 3p) ovat lisäksi mm: käyttää tarkoituksenmukaisia argumentatiivisia keinoja pohdinnan havainnollistamiseksi (mm. esimerkin antaminen); lähestyy kysymystä useasta näkökulmasta; tekee itsenäisiä käsitteellisiä erotteluja; osaa problematisoida, kyseenalaistaa ja jättää pohdinnassa auki seikkoja, joihin ei tässä kyetä vastaamaan.

Kieli ja vastauksen rakenne (8p)

Käytetty kieli on kieliopillisesti virheetöntä (1p), selkeää ja sujuvaa (3p). Tekstin vaikeaselkoisuus johtaa pisteiden vähentämiseen. Rakenteellisesti erinomaiselta vastaukselta (4p) edellytetään seuraavat piirteet: vastaus on johdonmukaisesti jäsennelty; pohdinnan argumentatiivinen rakenne käy tekstistä selvästi ilmi; vastauksen osat muodostavat tiiviin ja keskinäisesti relevantin kokonaisuuden; vastaus on sopivan pitkä suhteessa käytössä olleeseen sanamäärään.